

Rektor

Hanna Sveen, FD
Utbildningsledare

Regeringskansliet
(Utbildningsdepartementet)

Yttrande över Skolkommisionens slutbetänkande *Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet* (SOU 2017:35), U2017/1967/S

Sammanfattning

Stockholms universitet ger främst synpunkter på förslagen i kapitel 5, ”Kompetensförsörjning till skolväsendet” då detta kapitel är särskilt relevant för ett lärosäte med lärarutbildning. Sammanfattningsvis ställer sig Stockholms universitet bakom Skolkommisionens förslag gällande en långsiktig systemförstärkning av lärarutbildningarna, och ser fram emot mer specifika förslag att ta ställning till.

Stockholms universitet ställer sig bakom förslagen om:

- ökade resurser till lärarutbildningen, och att de ökade resurserna används för att stärka kvaliteten på lärarutbildningen snarare än till att utöka antalet platser
- lämplighetsprov under förutsättning att den försöksverksamhet som bedrivs faller väl ut
- en stärkt verksamhetsförlagd utbildning (men inte på bekostnad av ämnesstudierna)
- en infrastruktur för skolområdet liknande det s.k. ALF-avtalet inom hälso- och sjukvårdsområdet
- fortsatt utredning om inrättandet av s.k. excellenta centra/starka utbildningsmiljöer
- att forskningsresultat bör tillgängliggöras för yrkesverksamma i skolan
- fler vägar till lärarbehörighet, samt bättre tillgång till, och goda villkor för, deltagande i behörighetsgivande och behörighetskompletterande utbildningar

Stockholms universitet avvisar förslaget om:

- inrättandet av en nationell funktion för lärar- och skolläroverutveckling

Utöver detta vill Stockholms universitet påpeka att betänkandet på flera ställen lyfter behovet av ökad statlig styrning (exempelvis avsnitt 3.4 eller 4.1). Det är i princip positivt att skolans verksamhet i

högre grad blir statligt reglerad menar Stockholms universitet. Men det är svårt att överblicka konsekvenserna av de eventuella problem som kan uppstå med ett ”dubbelkommando” där staten ska granska och styra, medan kommunerna fortsättningsvis ska ansvara för verksamheten. Stockholms universitet menar också att lärosätenas, och därmed lärarutbildningens, roll bör skrivas fram tydligare eftersom också de är statligt styrda.

Kap. 5 Kompetensförsörjning till skolväsendet

5.1 Fortsatta insatser för att öka antalet behöriga lärare och skolledare

Stockholms universitet instämmer i kommissionens bedömningar att ökad och bättre tillgång till behörighetsgivande och behörighetskompletterande utbildningar krävs (5.1.2). Stockholms universitet vill lyfta fram kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) som ett resurseffektivt sätt att på kort tid öka antalet behöriga lärare, och menar att den befintliga KPU kan stå modell för ytterligare behörighetsgivande utbildningar.

Stockholms universitet vill även betona vikten av goda villkor för deltagande i behörighetskompletterande utbildningar för lärare samt befattningsutbildningen för rektorer. En resursförstärkning behövs, så att skolhuvudmännen får möjlighet att ge rektorerna och lärarna tillräcklig tid för att kunna ägna sig åt sin utbildning.

5.2 Förstärkt lärarutbildning

5.2.2 Ekonomisk resursförstärkning (sid 154)

Stockholms universitet instämmer i Skolkommissionens ståndpunkt att en resursförstärkning per student krävs för att säkerställa hög kvalitet på utbildningarna. Resurserna bör i första hand satsas på befintliga platser. En långsiktig strategi för att höja läraryrkets status, intresset för och kvaliteten på lärarutbildningarna bör vara att satsa mer resurser på de mest motiverade och mest lämpliga studenterna.

5.2.2 Höjda krav för antagning till lärarutbildningarna (sid 157)

Stockholms universitet ställer sig bakom förslaget om lämplighetsbedömning, under förutsättning att den försöksverksamhet som bedrivs faller väl ut. Då bör ekonomiska resursförstärkningar satsas på att införa lämplighetsprov i syfte att höja kvaliteten både på utbildningen och de antagna studenternas förutsättningar att nå examensmålen.

Stockholms universitet ställer sig i huvudsak bakom tanken att höja behörighetskraven för antagning till lärarutbildningarna, men instämmer i Skolkommissionens bedömning att frågan behöver utredas vidare. UKÄ:s rapport från 2017 om lärarstudenters gymnasiebetyg, avhopp och studieprestationer bör ligga till grund för en fortsatt diskussion kring frågan om vilken effekt höjda behörighetskrav skulle kunna få på genomströmningen av lärarstudenterna.

5.2.2 Stärkta inslag av verksamhetsförlagd utbildning (sid 161 ff)

Stockholms universitet instämmer i förslagen kring att VFU ska ha en stark roll i lärarutbildningen. Vi stödjer resonemangen kring vikten av nära samarbete mellan lärosäte och skolverksamhet, och att VFU-handledare ska vara erfarna lärare som har genomgått en handledarutbildning.

5.2.2 Ökad samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän och stärkt vetenskaplig grund (sid 165 ff)

Stockholms universitet instämmer i att en infrastruktur inom skolområdet liknande ALF-avtalet vore en bra grund för att stärka samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän, och på så sätt stärka professionsanknytningen i lärarutbildningen och den vetenskapliga grunden i skolan. Ett effektivt sätt att forskarutbilda både lärare och lärarutbildare är genom forskarskolor. Stockholms universitet vill även betona vikten av en strategi för att behålla och använda de personer inom skolan som redan genomgått en forskarutbildning. Ytterligare ett hinder som behöver undanröjas i ett avtal liknande ALF-avtalet är de nuvarande problem som kombinationsanställningar hos både lärosäte och skolhuvudman innebär, bl. a. avseende tjänstgöringstid och anställningsvillkor.

Andelen forskarutbildade lärarutbildare behöver också ökas för att stärka den vetenskapliga grunden i lärarutbildningarna (sid 166 ff). Vikten av den beprövade erfarenheten, d.v.s. att det även finns lärarutbildare som har skolrelaterad erfarenhet från undervisning, bör också nämnas i sammanhanget.

En fortsatt utredning av möjligheten till s.k. excellenta centra/starka utbildningsmiljöer inom lärarutbildningen välkomnas av Stockholms universitet. Argumenten är uppenbara för att sådana satsningar burit tydlig och mätbar frukt inom många andra områden, exempelvis genom SFO-satsningarna, men att de aldrig prövats inom lärarutbildningen eller forskning relaterad till denna.

5.3 Stärkt forskningskapacitet för att möta skolans och lärarutbildningarnas behov

Stockholms universitet ställer sig generellt positivt till att utveckla den praktikinära forskningen, men vill samtidigt framhålla vikten av att satsningen sker i lugn takt så att kvaliteten kan upprätthållas.

Vi ställer oss dock kritiska till distinktionen mellan grundforskning och praktikinära forskning. Om den grundforskning som avses är inom skolforskningsområdet önskar Stockholms universitet att även kopplingen till forskning inom skolämnen blir starkare och att inte resurser enbart läggs på skolforskning.

Vidare instämmer Stockholms universitet i kommissionens bedömning att spridning av forskningsresultat behöver utvecklas så att relevant forskning i ökad utsträckning blir tillgänglig för yrkesgrupper verksamma i skolan, för att därmed bidra till skol- och undervisningsutveckling. Men det behövs även mer satsningar (t.ex. avsatt tid för kompetensutveckling för lärare) för att detta ska få genomslag.

Kap 6. Lärares och skolledares professionella utveckling

6.1 Inrättande av en nationell funktion för lärar- och skolledarutveckling

Stockholms universitet avisar inrättandet av nationell funktion för lärar- och skolledarutveckling, och menar att ansvaret för strategiska utvecklingsåtgärder som har kompetens- och fortbildningskaraktär snarare bör kopplas samman med lärosätena och professionens organisationer. Motivet att ha en statlig mellanhand är oklart. Eftersom professionell utveckling inte bara handlar om kompetensutveckling och fortbildning utan inbegriper möjlighet att medverka i utvecklingen av den professionella kunskapsbasen bör lärares och skolledares professionella utveckling också kopplas samman med praktikinära forskning.

6.2 Professionsprogram för lärare och skolledare

Stockholms universitet menar att ett professionsprogram för lärare och skolledare kräver medverkan från lärosätenas sida för att säkra vetenskapligheten. Lärarutbildningarna har en lång tradition av att i dialog med professionen utveckla såväl examensgrundande (master och lic.) utbildningar som kompetensutvecklande insatser. Dessutom ställer sig Stockholms universitet undrande till varför det redan inrättade Skolforskningsinstitutet inte tydligt beskrivs som en till lärarutbildningarna kompletterande myndighet avseende professionens utveckling.

Kap. 14 Konsekvensanalys

14.14.3 Konsekvenser för möjligheter att nå de integrationspolitiska målen

Stockholms universitet vill påpeka ett ytterligare problem med möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen, nämligen den bristande tillgången på behöriga lärare i svenska som andraspråk, modersmållärare och studiehandledare på modersmålet. Även om skolorna ges bättre förutsättningar att anställa lärare inom dessa kategorier genom ett resurstillskott kvarstår problemet om lärarbristen kvarstår (sid 338).

Astrid Söderbergh Widding

Hanna Sveen